

Inspraakreacties Evaluatie Meerjarenplan Bosbouw 1986-1991

In het Meerjarenplan Bosbouw 1986 (MPB) is voorzien in een vijfjaarlijkse evaluatie van het bosbeleid, waarbij wordt gezien welke ontwikkelingen in de bosbouw hebben plaats gehad en of het beleid op basis van deze evaluatie dient te worden bijgesteld. In 1991 is begonnen met de eerste evaluatie van het Meerjarenplan Bosbouw. Op 30 september 1992 is de nota Evaluatie Meerjarenplan Bosbouw 1986-1991 gepresenteerd.

Deze Evaluatie heeft een procedure van inspraak en advisering doorlopen, waarbij in totaal een dertiental organisaties gereageerd hebben. Bij het verzoek tot het uitbrengen van advies over de Evaluatie werd verzocht de reacties te plaatsen in het licht van de opstelling van het Bosbeleidsplan dat medio 1993 zal verschijnen. Gereageerd werd door: De Bosraad, het Boschap, Platform Nederlands Hout, Jachtraad, Voorlopige Adviesraad voor de Openluchtrecreatie, Algemene Vereniging Inlands Hout, Interprovinciaal Overleg, Provinciaal Overleg Bosbouw Overijssel, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Voorlopige Commissie Nationale Parken, Stichting Bos en Hout, Wereld Natuur Fonds en de Stichting Behoud Natuur en Milieu.

Na een korte uiteenzetting van de hoofdconclusie van de Evaluatie, worden de hoofdlijnen van de reacties weergegeven. Allereerst wordt ingegaan op de reacties met betrekking tot het nieuw te

formuleren Bosbeleidsplan, waaronder de hiërarchie van doelstellingen. Vervolgens wordt ingegaan op de financiën van het nationale bosbeleid, de regionalisering van het bosbeleid, het geïntegreerd bosbeheer, de sociale structuur van de bosbouwsector, de vitaliteit van het Nederlandse bos en als laatste wordt ingegaan op het voorstel om gebiedsvisies te formuleren.

Doorkijk naar het bosbeleidsplan

De belangrijkste conclusie van de Evaluatie is dat bij de realisering van de hoofddoelstellingen van het bosbeleid op veel punten de goede weg ingeslagen is. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van milieu, landbouw, nieuwe inzichten in bosbeheer en in de houtproductiepotentie vereisen echter toch een aanpak van de manier waarop en de mate waarin die doelstellingen bereikt moeten worden. Op het moment wordt er door de directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij dan ook gewerkt aan de opstelling van een Bosbeleidsplan als opvolger van het Meerjarenplan Bosbouw. De hoofddoelstellingen van het Meerjarenplan Bosbouw blijven echter onverkort van kracht.

Bij de opstelling van het Bosbeleidsplan worden naast de Evaluatienota tevens de resultaten van de Commissie Financiering Natuurbeleid, de Commissie Functiebeloning Bossen, de Commissie Bosuitbreiding, de voorgenomen Nota Houtvoorziening en de Ecosysteemvisie Bos verwerkt.

Een evaluatie van een beleidsplan dient in eerste instantie aan te geven in hoeverre de doelstellingen van dat beleid bereikt zijn en hoeveel dat heeft gekost. Een groot aantal organisaties treft hierbij juist een lacune aan. Er wordt niet weergegeven wat de beleidsinspanningen zijn geweest in de periode 1986-1991 en in welke effecten die inspanningen hebben geresulteerd. De Evaluatie MPB is zowel een evaluatie van het beleid in de periode 1986-1991 als een doorkijk naar in het nieuwe Bosbeleidsplan te formuleren beleid.

Enkele passages uit de Evaluatienota lijken beleidsstandpunten te formuleren. Deze standpunten moeten echter worden opgevat als richtingen waarin het beleid zich zou kunnen begeven.

Het feit dat er al na vijf jaar na het verschijnen van het MPB wederom een nieuw Bosbeleid wordt geformuleerd, is bij de Algemene Vereniging Inlands Hout in het verkeerde keelgat geschoten. Geredeneerd wordt dat juist in een sector die gekenmerkt wordt door generatie-overschrijdende processen, een zekere mate van continuïteit nagestreefd moet worden. Hierbij moet de Rijksoverheid de basiscondities scheppen. Onzekerheid zou tot verlamming van de sector kunnen leiden.

De hoofddoelstellingen van het Meerjarenplan Bosbouw blijven ook geldig voor het Bosbeleidsplan. Uit de de Evaluatienota komen wat betreft het Platform Nederlands Hout, de Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu en de Stichting Bos en Hout echter

een aantal belangrijke tegenstellingen naar voren, vooral wat betreft de houtproductie, zoals bijvoorbeeld:

- * er wordt niet meer gestreefd naar een mede op de houtproductie gerichte boomsoortensamenstelling;
- * er wordt niet meer gestreefd naar enige eindkap;
- * er wordt gestreefd naar langere omlopen en ongelijke leeftijdsopbouw;
- * het streven naar een normale leeftijdsclassieverdeling heeft niet langer prioriteit, aangezien er overgestapt wordt op een andere vorm van bosbeheer.

Hieruit mag geconcludeerd worden dat een van de hoofddoelstellingen, namelijk dat de zelfvoorzieningsgraad in Nederland moet stijgen tot 25%, hoogstwaarschijnlijk niet gehaald zal worden. Dit heeft tot gevolg dat Nederland blijvend een groot beslag zal blijven leggen op buitenlandse bossen en we daarmee onze geloofwaardigheid in de internationale discussies over de duurzame voortbrenging van hout en bosuitbreiding kunnen verliezen.

Volgens het Platform Nederlands Hout is er in feite dus geen ruimte voor uitbreiding van bos met accent natuur en voor het terugschroeven van de doelstelling houtoogst uit de weg- en grensbeplantingen, zoals dat is voorgesteld in de Evaluatienota.

Het Wereld Natuur Fonds daarentegen pleit voor een forse uitbreiding van kerngebieden met als hoofdfunctie natuur en de verbodingsgebieden hiertussen.

Hierarchie van doelstellingen

Door diverse respondenten wordt geconstateerd dat een duidelijke hiërarchie van doelstellingen in de Evaluatienota ontbreekt. In de nota worden allerlei functies van bos bijeen gesprok-

keld om het draagvlak van het bosbeleid te verstevigen. Het resultaat is echter dat een sluis wordt getrokken over de keuze-problemen binnen het bosbeleid. Alle functies worden ondergebracht in het multifunctionele bos.

Zo constateert de Voorlopige Adviesraad voor de Openlucht-recreatie dat recreatie niet voldoende in de Evaluatie is opgenomen (zie ook nummer 2 van april 1993). De Jachtraad meent dat een duidelijker licht geworpen had moeten worden op de plaats en de rol van fauna- en wildbeheer en de jacht in het bosbeleid.

De Jachtraad stelt dan ook dat een goede omschrijving van het begrip "multifunctioneel", waaruit ook beoordelingscriteria zijn af te leiden, essentieel is.

Financiële ondersteuning bosbeleid

Vrijwel alle respondenten haakten in op de relatie doelstellingen-financiële middelen, waarbij wordt geconstateerd dat er een tekort aan middelen is voor het realiseren van de doelstellingen van het Meerjarenplan Bosbouw. In de Evaluatie wordt dit probleem wel onderkend, maar slechts naar voren geschoven door te verwijzen naar de rapporten van de Commissie Functiebeloning, de Commissie Financiering Natuurbeheer en de Commissie Bosuitbreiding. Er wordt door de respondenten dan ook veelvuldig gepleit voor een betere afstemming tussen financiële middelen en doelstellingen. Dit betekent in de huidige situatie een keuze voor aangepaste doelstellingen of een verhoging van de inzet van middelen. Met betrekking tot de financiële middelen wordt tevens opgemerkt dat het gewenst is dat de overheidsbijdragen voor de verschillende categorieën eigenaren beter op

elkaar worden afgestemd. Deze afstemming is volgens de Bosraad een effectieve manier om evenwichtige eigendomsverhoudingen te handhaven.

Regionalisering van het bosbeleid

Het Provinciaal Overleg Bosbouw Overijssel, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu (SBNL) constateren dat er in de Evaluatie vrijwel geen aandacht wordt besteed aan de (positieve) effecten van regionaal bosbeleid, zoals dat door de provincies voor en na het verschijnen van het MJP is uitgewerkt en uitgevoerd. Volgens het IPO zijn er voldoende positieve effecten om de verantwoordelijkheid van de provincies voor de regionale component van het bosbeleid te versterken, hetgeen tevens wenselijk is uit het oogpunt van de decentralisatie-operatie.

Geïntegreerd bosbeheer

Vrijwel alle respondenten benadrukten dat er nog te veel onzekerheden bestaan over de effecten van geïntegreerd bosbeheer om deze beheersvorm tot beleid voor het Nederlandse bosareaal te verheffen. Zo zijn er onzekerheden met betrekking tot de bedrijfseconomische effecten en de effecten op houtproductie en houtoogst op korte en lange termijn, rond de situaties waar geïntegreerd bosbeheer wel of niet toepasbaar is, de kwaliteit van het bos op de lange termijn, de werkgelegenheid, de plantsoenvoorziening en rond het tijdig beschikbaar zijn van de voor deze beheersvorm vereiste vakkennis. Uit de sector wordt voorgesteld om goed te definiëren wat onder geïntegreerd bosbeheer wordt verstaan en zo concreet mogelijk informatie te verschaffen rond de hierboven genoemde onzekerheden.

In het nieuwe Bosbeleidsplan moet aan de bosbeheerders de vrijheid worden gegeven om deze beheersvorm te hanteren, danwel het meer traditionele kaalkap beheer voort te zetten.

De SBNL wil er voor waarschuwen dat bij het geïntegreerde bosbeheer de ecologische aspecten niet de overhand krijgen op het economische aspect.

Een aantal elementen van geïntegreerd bosbeheer heeft duidelijk hun weerslag op de rentabiliteit en de wijze van houtproductie voor de bouseigenaren.

Te verwachten is dat de oogstkosten hoger zullen uitvallen, terwijl het maar de vraag is of daarvoor de bouseigenaar hogere opbrengsten tegenover zullen staan (kleinere partijen heterogeen samengesteld hout).

Nader onderzoek naar de effecten van geïntegreerd bosbeheer is op zijn plaats.

Sociale structuur

Het Bosschap constateert een gemis aan aandacht voor de sociale structuur in de Evaluatienota. In de Evaluatienota wordt weliswaar de betekenis van de Erkeningsregeling aangestipt en wordt enige aandacht besteed aan houtoogst en houtafzet. De

houtmarktproblematiek die evenzeer van belang is blijft echter buiten beeld, terwijl ook niet wordt ingegaan op de discontinuïteit en ontoereikendheid van overheidsfinanciering als zeer belangrijke oorzakelijke factoren. Het Bosschap constateert dat het bedrijfsleven in zijn pogingen om verbetering te brengen in de sociale structuur van de zijde van de rijksoverheid te weinig ondersteuning heeft ondervonden.

Vitaliteit

Vanuit alle hoeken wordt kritiek geuit op de vitaliteitsonderzoeken van de rijksoverheid. Met name de fluctuerende vitaliteitstoestanden zijn een doorn in het oog van menige organisatie. Ten tweede wordt gesteld dat het een vitaliteitsonderzoek van bossen is, terwijl het alleen om de bomen gaat. De indruk bestaat dat niet zozeer de bomen als wel het bosecosysteem bedreigd wordt. Het onderzoek gaat alleen over de geconstateerde feiten en er wordt geen aandacht besteed aan de gevolgen van vitaliteitsveranderingen.

Gepleit wordt dan ook voor een drastische herziening dan wel verbetering van het vitaliteitsonderzoek.

Gebiedsvisies

In de Evaluatienota wordt een vereenvoudiging van het bosdoeltypensysteem aangekondigd, in het kader van het opstellen van de "ecosysteemvisie bos". Deze ecosysteemvisie zal met 11 andere ecosysteemvisies de bouwstenen vormen van een 100-tal "gebiedsvisies bos, natuur en landschap", die in de periode 1992-1995 in samenspraak tussen rijk en lagere overheid zullen worden opgesteld. Het opstellen van circa 100 gebiedsvisies is volgens het Bosschap en de Bosraad een gigantische, langdurige en buitengewoon kostbare zaak. Zij adviseren om te kiezen voor een planningsopzet die kan functioneren zonder dat de beoogde 100 gebiedsvisies allemaal worden gerealiseerd.

Tot slot

De resultaten van deze inspraak en advisering zullen worden meegenomen in de formulering van het Bosbeleidsplan. De verwachting is dat het Bosbeleidsplan in juli 1993 zal worden gepresenteerd.